

การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมกับการบริหารสถานศึกษา
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย*

APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF APARINIYADHAMMA TO THE
ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF
PHRAPARIYATTHAM SCHOOL GENERAL EDUCATION DEPARTMENT
IN NONG KHAI PROVINCE

พระมหากรินทร์ ธีรปญโญ (ทองคำ)¹, พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม², สมเดช นามเกต³

และ พระครูจิระธรรมธัช⁴

Phramaha Karin Therapaṅḡo (Thongkum)¹, Phramaha Paitool Siridhammo², Somdet Namket³

and Phrakru Jiradhammathat⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6302105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 18 สิงหาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 สิงหาคม 2568

Received 18 August 2025; Revised 24 August 2025; Accepted 26 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาหลักการบริหารนิยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท (2) สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย (3) ประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูล

Citation:

* พระมหากรินทร์ ธีรปญโญ (ทองคำ), พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม, สมเดช นามเกต และ พระครูจิระธรรมธัช. (2568).

การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(4), 585-601.

Phramaha Karin Therapaṅḡo (Thongkum), Phramaha Paitool Siridhammo, Somdet Namket and Phrakru Jiradhammathat. (2025). Application Of The Principles Of Apariniyadhamma To The Administration Of Educational Institutions Of Phrapariyattham School General Education Department In Nong Khai Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(4), 585-601.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

สำคัญ 16 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อรักษาความมั่นคงของหมู่สงฆ์ เน้นความสามัคคี วินัย และการจัดการหมู่คณะอย่างเป็นระบบ สามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและสืบสานพระศาสนาอย่างยั่งยืน 2) การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีเป้าหมายสร้างสมดุลระหว่างวิชาการและคุณธรรม ครอบคลุม 5 ด้าน คือ (1) วางแผนบูรณาการธรรมศึกษากับสามัญศึกษา ใช้ SWOT และมีส่วนร่วมจากชุมชน (2) จัดองค์การชัดเจนและใช้เทคโนโลยี (3) สั่งการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 (4) ประสานงานกับคณะสงฆ์ ชุมชน และรัฐ (5) ควบคุมโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ได้แก่ การประชุมเบื้องต้น ความพร้อมเพรียง ยึดมั่นระเบียบเคารพผู้อาวุโส ไม่ขัดแย้งปฏิบัติดี ยินดีในธรรม และตั้งมั่นในธรรม ช่วยให้การบริหารเป็นธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม และส่งเสริมทั้งวิชาการและจิตใจของครู นักเรียน และบุคลากร โดยคงอัตลักษณ์พระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: อปริหานิยธรรม, การบริหาร, สถานศึกษา, โรงเรียน, พระปริยัติธรรม, แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the principle of Aparihaniyadhamma in Theravāda Buddhism; (2) to examine the current state of educational administration in general education divisions of Buddhist pariyatti schools in Nong Khai Province; and (3) to apply the Aparihaniyadhamma principle to the administration of such schools. This qualitative research involved 16 key informants, with data collected through in-depth interviews and analyzed using descriptive analysis.

The findings revealed that: (1) The Aparihaniyadhamma comprising seven principles prescribed by the Buddha to preserve the stability of the Sangha emphasizes unity, discipline, and systematic community management, and can

be applied to enhance good governance and sustain Buddhism in the administration of pariyatti schools. (2) Educational administration in the studied schools aims to balance academic instruction and moral cultivation, covering five key areas: (1) systematic planning integrating Dhamma and general education with SWOT analysis and community participation; (2) well-structured organization with technological applications; (3) command based on the Sappurisa-Dhamma; (4) systematic coordination with the Sangha, community, and government agencies; and (5) transparent, accountable supervision. (3) The application of the seven principles regular meetings, unity, adherence to regulations, respect for seniority, non-intimidation of virtuous practitioners, delight in the Dhamma, and steadfastness in the Dhamma promotes fairness, transparency, participation, and the holistic development of academic and spiritual well-being, while preserving the Buddhist identity of the schools.

Keywords: Aparihaniyadhamma, administration, educational institution, school, Buddhist pariyatti school, general education division

บทนำ

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และได้กำหนดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม โดยมีกองพุทธศาสนศึกษาเป็นหน่วยงานย่อยในการประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมดูแลจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและรับผิดชอบงานการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2548 ได้ให้สิทธิสำนักงานพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณร (กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

พระพุทธศาสนาเถรวาทได้กำหนดหลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 ไว้ในพระไตรปิฎกเพื่อเป็นแนวทางป้องกันความเสื่อมของหมู่คณะ โดยเน้นความสามัคคี การเคารพกฎระเบียบ และการตั้งมั่นในธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณร (พระครูสุวรรณวิริยาภรณ์, 2560) การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการธำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคง (เสถียร พันธรัชนี, 2554) เพราะปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรมหลายแห่งประสบปัญหาด้านการบริหาร เช่น ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร ขาดระบบติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน และการประสานงานระหว่างฝ่ายยังไม่เป็นเอกภาพ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2559) การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาใช้ จะช่วยสร้างระบบการบริหารที่โปร่งใส ยึดหลักธรรม และเสริมสร้างความร่วมมือภายในองค์กร (พระเทพเวที, 2557)

สภาพปัญหาปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคายยังเผชิญข้อจำกัด เช่น การขาดบุคลากรที่มีทักษะการบริหารสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่ทั่วถึง และความท้าทายในการผสมผสานการเรียนธรรมศึกษากับสามัญศึกษาให้สมดุล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่าการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมสามารถช่วยแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมองค์กรได้ (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2558) จึงกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ คือ พระภิกษุและสามเณรนักเรียนพระปริยัติธรรม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, 2555)

การศึกษานี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2559) และยังเป็นตัวอย่างการประยุกต์ธรรมะกับการบริหารเชิงวิชาการเพื่อความยั่งยืนของสถาบันสงฆ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) ที่จะได้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ได้แนวทางการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 กับการบริหารสถานศึกษา ได้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมให้สมดุลระหว่างวิชาการและคุณธรรม ได้การเสริมสร้างความสามัคคีและความโปร่งใสในองค์กร และเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่นนำไปปรับใช้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักอปริหานิยธรรม 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 กับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม 7 และการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 รูป/คน แบ่งเป็น เจ้าอาวาสและผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 รูป พระวิทยากรหรือครูพระ จำนวน 5 รูป ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 คน การคัดเลือกใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีบทบาทในด้านการบริหารหรือการจัดการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็น ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม 7 รูปแบบและสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน แนวทางและปัญหาในการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 แบบสังเกต (Observation Checklist) เพื่อบันทึกพฤติกรรม กระบวนการบริหาร และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน บันทึกภาคสนาม (Field Notes) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงพรรณนาและบรรยากาศการดำเนินงานจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสาร คัมภีร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ติดต่อและขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการสัมภาษณ์และสังเกตในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

บันทึกเสียง บันทึกภาพ และบันทึกภาคสนามประกอบ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนดังนี้ ถอดความ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และบันทึกภาคสนาม อ่านทบทวนหลายรอบ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาทั้งหมด จัดหมวดหมู่ (Coding) โดยใช้ประเด็นจากวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นกรอบ หาประเด็นสำคัญ (Themes) เช่น ความเข้าใจหลักการบริหารนิยธรรม การประยุกต์ใช้ ปัญหาและอุปสรรค ดีความและสิ่งเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปผลและอภิปราย เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. หลักการบริหารนิยธรรม 7 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

หลักการบริหารนิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมสำคัญที่ปรากฏใน มหาปรินิพพานสูตร พระไตรปิฎก ที่มกนิกาย มหาวรรค ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงเพื่อเป็นแนวทางให้หมู่สงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง ไม่เสื่อมถอย และพัฒนาเจริญก้าวหน้า หลักธรรมนี้มีเนื้อหามุ่งสร้างความสามัคคี ความเคารพศรัทธา และการดำเนินงานที่เป็นระบบ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เป็นการสร้างวัฒนธรรมการปรึกษาหารือและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 2. พร้อมเพรียงกันในการประชุม เลิกประชุม และทำกิจสงฆ์ สะท้อนถึงควมมีวินัยและความเป็นเอกภาพ 3. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่หรือถอนสิ่งเดิมโดยไม่เหมาะสม รักษากฎระเบียบและป้องกันความสับสน 4. เคารพนับถือผู้อาวุโสในธรรมและวินัย ส่งเสริมการเรียนรู้และการสืบทอดประสพการณ์ 5. ไม่ล่วงเกินผู้ที่อยู่ในความคุ้มครอง รักษาสิทธิและความสงบเรียบร้อยในหมู่คณะ 6. เคารพนับถือปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ สร้างศรัทธาและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 7. อารังไว้ซึ่งพระอริยธรรม คือการปฏิบัติธรรมและเผยแผ่ธรรมะให้เจริญรุ่งเรือง เมื่อประยุกต์ใช้กับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หลักธรรมทั้ง 7 ข้อนี้นี้ช่วยสร้างระบบการทำงานที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่ครู นักเรียน และ

ผู้บริหาร อีกทั้งยังปลูกฝังคุณธรรมความเคารพ ความรับผิดชอบ และการดำเนินงานตามหลักพระธรรมวินัย โรงเรียนจะมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง รักษาอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ทางวิชาการและคุณธรรมควบคู่กัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของทั้งสถาบันและสังคมโดยรวม

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานทั้งมิติทางวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรม โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานควบคู่กับมาตรฐานการศึกษาในระบบทั่วไป การบริหารดำเนินไปอย่างเป็นระบบตามองค์ประกอบหลัก 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การส่ง การประสานงาน และการควบคุม

ด้านการวางแผน โรงเรียนมุ่งกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ผ่านการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อให้ครอบคลุมทั้งวิชาสามัญและธรรมศึกษา พร้อมบูรณาการการเรียนรู้เข้ากับคุณธรรม ด้านการจัดการมีการแบ่งฝ่ายงานอย่างชัดเจน เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายงบประมาณ โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานเป็นเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน และพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยควบคู่กับการรักษารากฐานทางศาสนา

ด้านการสั่งการ ผู้บริหารใช้หลักธรรม เช่น สัปปริยธรรม 7 และพรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความเป็นธรรม ความเมตตา และศรัทธาในการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร ส่วนการประสานงานเน้นความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก โดยเปิดโอกาสให้พระ ครู นักเรียน และบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนประสานกับสำนักงานพระพุทธศาสนา เขตพื้นที่การศึกษา และชุมชน เพื่อรับการสนับสนุนเชิงนโยบาย งบประมาณ และวินัยสงฆ์ สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ จังหวัดหนองคาย มีความสมดุล โปร่งใส และสอดคล้องกับอัตลักษณ์พระพุทธศาสนา อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรมในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

3. การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 กับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ไม่ได้มุ่งเพียงการจัดการด้านวิชาการสามัญ แต่ยังเป็นการผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อธำรงความมั่นคงและพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน โดยใช้ “อปริหานิยธรรม 7” เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่บูรณาการเข้าสู่การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน

ด้านการวางแผน ใช้การประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับฟังความคิดเห็น ร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางอย่างมีส่วนร่วม ความพร้อมเพรียงช่วยเสริมพลังการทำงาน การยึดกฎเกณฑ์เดิมโดยไม่แก้ไขตามอำเภอใจทำให้แผนมีความมั่นคง ขณะเดียวกันการเคารพผู้อาวุโสและไม่กดขี่ผู้ปฏิบัติดีช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นธรรม โปร่งใส และตั้งอยู่บนความเมตตา

ด้านการจัดองค์การ อาศัยความพร้อมเพรียงและการประชุมหารือเพื่อกำหนดบทบาทชัดเจน ยึดหลักความเคารพต่อผู้มีประสบการณ์ และรักษาระเบียบให้มั่นคง ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ปลอดภัยและมีความสามัคคี ส่วนด้านการสั่งการ ผู้บริหารยึดหลักปรึกษาหารือ ความเป็นธรรม และการยินดีในธรรม ทำให้คำสั่งมีเหตุผล โปร่งใส และได้รับการยอมรับ

ด้านการประสานงาน ใช้การประชุม ความพร้อมเพรียง และความเคารพในผู้อาวุโสเพื่อสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ส่วนการควบคุมงาน ใช้หลักการประชุมเพื่อติดตาม ตรวจสอบอย่างใกล้ชิด พร้อมสร้างวินัยด้วยความเมตตา ความโปร่งใส และการยึดมั่นในธรรม

โดยสรุป การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ทำให้การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีความมั่นคง โปร่งใส และกลมกลืนทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม อันจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและการสืบสานพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เพื่อรักษาความมั่นคง ความสามัคคี และความไม่เสื่อมถอยของพระศาสนา โดยเน้นทั้ง ระเบียบวินัย ความสามัคคี และการธำรงพระธรรม ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ย่อมช่วยให้การบริหารมีความโปร่งใส มีวัฒนธรรมองค์กรที่มั่นคง และเสริมสร้างคุณธรรมแก่บุคลากรและนักเรียน 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ช่วยสร้าง

กลไกการสื่อสารภายในองค์กร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการตัดสินใจที่โปร่งใส สอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participative Management) ของ Likert (1961) ที่เน้นการประชุมปรึกษาและการร่วมคิดร่วมทำของสมาชิก 2. พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม เป็นการสร้างวินัย ความสามัคคี และความรับผิดชอบร่วมกันในองค์กร อันสอดคล้องกับ แนวคิดการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) ของ Schein (2010) ที่ชี้ว่าค่านิยมและความประพฤติร่วมกันเป็นรากฐานความมั่นคงขององค์กร 3. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่และไม่ถอนสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เน้นการธำรงรักษาหลักการและวินัยดั้งเดิมให้มั่นคง สะท้อนความสอดคล้องกับ ทฤษฎีโครงสร้างองค์กรแบบราชการ (Bureaucratic Theory) ของ Weber (1947) ที่ให้ความสำคัญต่อกฎเกณฑ์และระเบียบที่มั่นคง เพื่อลดความคลอนแคลนและการเปลี่ยนแปลงโดยพลการ 4. เคารพผู้อาวุโส ช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กร และส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ผู้ใหญ่ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1977) ที่ชี้ว่าบุคคลเรียนรู้จากการเลียนแบบแบบอย่าง (Role Model) 5. ไม่ล่วงเกินบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครอง เป็นหลักศีลธรรมที่ช่วยสร้างความสงบและความไว้วางใจในสังคมองค์กร สอดคล้องกับ ทฤษฎีจริยธรรมองค์กร (Organizational Ethics Theory) ที่เน้นความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Freeman, 1984) 6. เคารพบูชาสถานและปูชนียวัตถุ ส่งเสริมความศรัทธาและความผูกพันทางจิตวิญญาณของบุคลากรกับองค์กร สอดคล้องกับ แนวคิดจิตวิญญาณในองค์กร (Spirituality in Organization) ของ Fry (2003) ที่ชี้ว่าศรัทธาและคุณค่าทางจิตวิญญาณช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความผูกพันในงาน 7. ธำรงพระอริยธรรม เป็นการธำรงคุณค่าหลักของพระพุทธศาสนา เพื่อถ่ายทอดศีลธรรมแก่สังคม สอดคล้องกับ ทฤษฎีคุณธรรมสากล (Universal Ethics Theory) ที่มุ่งเน้นการคงไว้ซึ่งคุณค่าหลักอันเป็นรากฐานของมนุษยชาติ (Kant, 1785/1993)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การบริหารมีลักษณะเด่นคือการบูรณาการระหว่าง การจัดการเชิงวิชาการสมัยใหม่ และ หลักคุณธรรมเชิงพระพุทธศาสนา ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความรู้และการปลูกฝังคุณธรรม 1. การวางแผน โรงเรียนใช้เครื่องมือเชิงวิเคราะห์ เช่น SWOT ควบคุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) ที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรโดยคำนึงถึงปัจจัยภายในและ

ภายนอก (Drucker, 1999) 2. การจัดองค์การ การแบ่งฝ่ายงานชัดเจนและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีโครงสร้างองค์การ ของ Fayol (1949) ที่เน้นการจัดการเชิงหน้าที่ และสอดคล้องกับ ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่มององค์การเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กัน (Katz & Kahn, 1978) 3. การสั่งการ การสื่อสารและการสั่งการที่ชัดเจนและอิงหลักธรรม เช่น สัปปริสธรรม 7 และพรหมวิหาร 4 ช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม ซึ่งสัมพันธ์กับ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (Ethical Leadership Theory) ที่เน้นความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการคำนึงถึงผู้ตาม (Northouse, 2016) 5. การประสานงาน การประสานงานระหว่างครู พระสงฆ์ บุคลากร และหน่วยงานภายนอก เช่น ชุมชนและองค์กรทางศาสนา สอดคล้องกับ ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (Likert, 1961) อีกทั้งยังสอดคล้องกับ หลักสังคหวัตถุ 4 ที่มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในชุมชน 6. การควบคุม โรงเรียนใช้ทั้งเครื่องมือสมัยใหม่ เช่น ตัวชี้วัด (KPI) และหลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 และสัปปริสธรรม 7 ทำให้การควบคุมมีความต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิด การบริหารคุณภาพรวม (Total Quality Management: TQM) ที่มุ่งปรับปรุงกระบวนการและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Deming, 1986) กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จึงเป็นการบริหารที่สะท้อนการผสมผสานศาสตร์การจัดการสมัยใหม่เข้ากับหลักธรรมพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องทั้งกับทฤษฎีทางการบริหารและหลักธรรมเชิงคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการผสมผสานระหว่างการเรียนวิชาการทั่วไปและการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการบูรณาการคุณธรรม การวางแผนในโรงเรียนครอบคลุมทั้งด้านธรรมศึกษาและสามัญศึกษา โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์เช่น SWOT กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การวางแผนยังคำนึงถึงการบูรณาการคุณธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg (1994) ที่เน้นให้การวางแผนองค์กรควรครอบคลุมทั้งกลยุทธ์เชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร การวางแผนเชิงคุณธรรมในโรงเรียนจึงช่วยสร้าง สมดุลระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและจริยธรรม 2. การจัดองค์การและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน

โรงเรียนแบ่งฝ่ายงานชัดเจนและกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีและแผนภูมิการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน การบริหารลักษณะนี้สนับสนุนแนวคิดของ Weber (1947) เกี่ยวกับระบบราชการที่เน้นความชัดเจนของบทบาท หน้าที่ และขั้นตอนการทำงาน ซึ่งช่วยสร้างความเป็นระเบียบและลดความขัดแย้งภายในองค์กร 3. การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงานด้วยหลักธรรม ผลการวิจัยชี้ว่า การสั่งการในโรงเรียนยึดหลักธรรม เช่น สัปบุริสธรรม 7 และพรหมวิหาร 4 ทำให้คำสั่งชัดเจน เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม การประสานงานเน้นความร่วมมือระหว่างครู พระสงฆ์ บุคลากร และหน่วยงานภายนอก ขณะที่การควบคุมงานใช้ตัวชี้วัด (KPI) ผูกกับหลักธรรม เช่น อิทธิบาท 4 เพื่อให้การควบคุมเป็นธรรมและยั่งยืน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงคุณธรรม (Ethical Leadership) ของ Brown et al. (2005) ที่เน้นให้ผู้นำส่งเสริมคุณธรรม โปร่งใส และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่รับผิดชอบ

สรุปการอภิปราย การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย เป็น การผสมผสานระหว่างวิชาการและคุณธรรมอย่างสมดุล ทั้งด้านการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน การเชื่อมโยงกับทฤษฎีการบริหารของ Mintzberg, Weber และแนวคิดการบริหารเชิงคุณธรรมของ Brown et al. ชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการหลักธรรมกับระบบบริหารสมัยใหม่สามารถสร้าง องค์กรที่มีระบบ โปร่งใส ยั่งยืน และส่งเสริมคุณธรรมอย่างแท้จริง

การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 กับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย เป็นการผสมผสานคุณค่าพระพุทธศาสนากับระบบบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. การวางแผนเชิงคุณธรรม และวิชาการ การประชุมปรึกษาหารือเบื้องต้น ความพร้อมเพรียงสามัคคี การไม่บัญญัติสิ่งใหม่ และการเคารพผู้อาวุโส ช่วยสร้าง กระบวนการวางแผนที่รอบด้าน มีส่วนร่วม และโปร่งใส ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg (1994) ที่กล่าวว่า การวางแผนองค์กรต้องมีการวางกลยุทธ์เชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม เพื่อให้การตัดสินใจมีคุณภาพและยั่งยืน การบูรณาการหลักธรรมยังช่วยให้การวางแผนไม่เพียงแต่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ยังเสริมสร้างวินัยและคุณธรรมในองค์กรด้วย 2. การจัดการและสภาพแวดล้อมองค์กรที่เอื้อต่อคุณธรรม

การจัดโครงสร้างและบทบาทงานอย่างชัดเจน ผสานกับหลักไม่ข่มขู่ และยินดีในธรรม ทำให้เกิด องค์กรที่กลมเกลียว มีวินัย และเป็นธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีระบบราชการของ Weber (1947) ที่เน้นความชัดเจนของบทบาท หน้าที่ และระเบียบขั้นตอนการทำงาน การเคารพผู้อาวุโสและยินดีในธรรมยังสนับสนุนแนวคิด Ethical Leadership ของ Brown et al. (2005) ที่ระบุว่าผู้นำต้องส่งเสริมคุณธรรม สร้างความน่าเชื่อถือ และหล่อหลอมวัฒนธรรม องค์กร 3. การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงานด้วยหลักธรรม คำสั่งที่อิงภูมิปัญญาผู้อาวุโส พร้อมความพร้อมเพรียงและยินดีในธรรม ทำให้การสั่งการชัดเจน เป็นธรรม และได้รับการปฏิบัติจริง การประสานงานและการควบคุมงานที่ยึดหลักไม่บัญญัติสิ่งใหม่ เคารพผู้อาวุโส และตั้งมั่นในธรรม ส่งผลให้องค์กร มีความร่วมมือสูง โปร่งใส และส่งเสริมคุณธรรมในทุกระดับ ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิด Servant Leadership ของ Greenleaf (1977) ที่เน้นการเป็นผู้นำเพื่อการบริการและพัฒนาผู้ตาม ส่งเสริมความรับผิดชอบและคุณธรรมในองค์กร

สรุปการอภิปราย การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 ทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มี ความมั่นคง โปร่งใส มีวินัย และสอดคล้องกับคุณธรรมของพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านวิชาการและจริยธรรม กระบวนการบริหารทุกด้านตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน จึงสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน และส่งเสริมพัฒนาการครู นักเรียน และบุคลากร อย่างสมดุล

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ในการบริหารสถานศึกษา โดยพบว่าหลักธรรมดังกล่าวสามารถเป็นกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน อีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นคง โปร่งใส มีวินัย และส่งเสริมคุณธรรมของบุคลากรและนักเรียน พร้อมทั้งรักษาความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพระพุทธศาสนา

กรอบแนวคิดการบริหารเชิงคุณธรรม

แผนภาพแสดง องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการบริหารเชิงคุณธรรมบนหลักอปริหานิยธรรม 7 การวิจัยพบว่าหลักอปริหานิยธรรม 7 สามารถทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน โดยหลักธรรมทั้ง 7 ช่วยสร้าง ความมั่นคง โปร่งใส มีวินัย และส่งเสริมคุณธรรม ของบุคลากร และนักเรียน พร้อมทั้งรักษาความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพระพุทธศาสนา
2. กลไกการวางแผนและการตัดสินใจที่มีส่วนร่วม การประชุมปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และความพร้อมเพรียงสามัคคีของสมาชิกองค์กร ทำให้เกิด กระบวนการตัดสินใจร่วมและวางแผนที่มีคุณภาพ การวางแผนไม่ได้มุ่งแต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังผสมผสานคุณธรรมและวินัย ทำให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักธรรมและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรมและวินัย การจัดองค์การและการสั่งการโดยยึดหลักไม่บัญญัติสิ่งใหม่ เคารพผู้อาวุโส ไม่ข่มขู่ และยินดีในธรรม ส่งผลให้องค์กรมี บรรยากาศการทำงานที่ปลอดภัย มีความเชื่อถือ และเป็นธรรม วัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรมนี้ช่วยลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างกลมเกลียว

4. กระบวนการควบคุมงานที่หล่อหลอมคุณธรรม การควบคุมงานโดยประชุมปรึกษาติดตามผลอย่างใกล้ชิด และยึดหลักธรรม ทำให้การประเมินผล โปร่งใส ยุติธรรม และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยจิตสำนึกคุณธรรม ไม่เพียงแต่รักษาระเบียบองค์กร แต่ยังเป็นเครื่องมือพัฒนาจริยธรรมของทุกระดับ

5. การผสมผสานระหว่างวิชาการและคุณธรรม การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทำให้เกิด สมดุลระหว่างการพัฒนาวิชาการและการปลูกฝังคุณธรรม นักเรียน ครู และบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ควบคู่คุณธรรม ส่งเสริมทั้งศักยภาพทางวิชาการและจริยธรรม

6. โมเดลการบริหารเชิงคุณธรรมเพื่อสถาบันทางศาสนา งานวิจัยนี้สร้าง โมเดลบริหารสถานศึกษาเชิงคุณธรรม ที่ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 เป็นแกนกลาง สามารถปรับใช้เป็นแนวทางบริหารสำหรับสถาบันทางศาสนาอื่น ๆ ได้ โดยมีลักษณะสำคัญคือ การประชุมและการสื่อสารเน้นส่วนร่วมและความโปร่งใส การจัดองค์การเน้นความชัดเจน ประสิทธิภาพ และคุณธรรม การสั่งการและควบคุมงานอิงภูมิปัญญาและหลักธรรม การประสานงานสร้างความเชื่อถือและพลังร่วมมือ

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 ไม่เพียงเป็นหลักธรรมสำหรับหมู่สงฆ์ แต่สามารถนำมาเป็นกรอบบริหารองค์กรเชิงคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำไปประยุกต์ใช้ช่วยสร้างสมดุลระหว่างวิชาการและจริยธรรม ทำให้สถานศึกษาเป็นทั้งแหล่งความรู้และเวทีปลูกฝังคุณธรรม พร้อมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนและโปร่งใส

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาใช้บริหารทุกด้านของโรงเรียน ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน หลักธรรมทั้ง 7 ข้อช่วยสร้างความมั่นคง โปร่งใส มีวินัย และสอดคล้องกับคุณธรรมของพระพุทธศาสนา การบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะเป็น การผสมผสานระหว่างวิชาการและคุณธรรมอย่างสมดุล ทั้งการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงาน มีระบบ โปร่งใส และส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ครู และบุคลากร การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 ทำให้เกิด วัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม เน้นการมีส่วนร่วม ความพร้อมเพรียง

สามัคคี ความเคารพต่อผู้อาวุโส การปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม และการตั้งมั่นในหลักธรรม ส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางศาสนา องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือการสร้าง โมเดลการบริหารเชิงคุณธรรม สำหรับสถานศึกษาทางศาสนา โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นแกนกลาง ช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยมีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและหน่วยงานการศึกษา ควรสนับสนุนการจัดทำ คู่มือหรือแนวทางการบริหารสถานศึกษาเชิงคุณธรรม บนหลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม

2) นโยบายการพัฒนาบุคลากรควรเน้นการ อบรมและสร้างความตระหนักด้านคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1) โรงเรียนพระปริยัติธรรมควร ประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ในทุกระบวนการบริหาร เช่น การวางแผน การประชุม การสั่งการ และการควบคุมงาน

2) การใช้หลักธรรมในการบริหารควรผสมผสานกับ เทคโนโลยีและเครื่องมือเชิงบริหาร เช่น KPI, SWOT, และระบบติดตามผล เพื่อสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และบุคลากร มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณธรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกอื่น ๆ หรือสถาบันทางศาสนาอื่น เพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาโมเดลบริหารเชิงคุณธรรมที่เหมาะสมในแต่ละบริบท

2) วิจัยเชิงปริมาณเพื่อ ประเมินผลกระทบของการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 ต่อประสิทธิภาพการบริหารและคุณธรรมของบุคลากรและนักเรียน

3) ศึกษาการประยุกต์ร่วมกับ แนวคิดการบริหารสมัยใหม่ เช่น การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) หรือการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือการปฏิบัติงานการขอ
อนุญาตจัดตั้งและขยายชั้นเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูสุวรรณวิริยาภรณ์. (2560). การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.
อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี.
- พระเทพเวที. (2557). พระพุทธศาสนากับการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). หลักการบริหารตามพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร:
มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี. (2559). ธรรมะบริหาร. เชียงราย: วัดพระมหาไถ่.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2555). การบริหารงานคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียง.
เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2558). ธรรมะกับการจัดการองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสถียร พันธรั้งซี. (2554). พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
อมรินทร์ธรรมะ.
- Bandura, A. (1977). Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Brown, M. E., Treviño, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social
learning perspective for construct development and testing.
Organizational Behavior and Human Decision Processes, 97(2), 117–134.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. Cambridge, MA: MIT Press.
- Drucker, P. F. (1999). Management challenges for the 21st century. New York:
Harper Business.
- Fayol, H. (1949). General and industrial management (C. Storrs, Trans.). London:
Pitman.

- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Fry, L. W. (2003). Toward a theory of spiritual leadership. *The Leadership Quarterly*, 14(6), 693–727.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness*. Paulist Press.
- Gulick, L. (1937). Notes on the theory of organization. In L. Gulick & L. Urwick (Eds.), *Papers on the science of administration* (pp. 1–46). New York: Institute of Public Administration.
- Kant, I. (1993). *Grounding for the metaphysics of morals* (J. W. Ellington, Trans., 3rd ed.). Indianapolis: Hackett. (Original work published 1785)
- Katz, D., & Kahn, R. L. (1978). *The social psychology of organizations* (2nd ed.). New York: Wiley.
- Kohlberg, L. (1981). *Essays on moral development: Vol. 1. The philosophy of moral development*. Harper & Row.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Mintzberg, H. (1994). *The rise and fall of strategic planning*. Free Press.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Schein, E. H. (2010). *Organizational culture and leadership* (4th ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384–399.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization* (T. Parsons, Trans.). New York: Oxford University Press.